

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIME ATSTOVAUJAMŲ POLITINIŲ PARTIJŲ SUSITARIMAS

DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ IR LAISVIŲ APSAUGOS LIETUVOJE

2015 m. kovo d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seime atstovaujamos politinės partijos (toliau – partijos),

pabrėždamos, kad žmogaus teisių ir laisvių apsauga yra pamatinė darnios pilietinės visuomenės vertybė Lietuvoje;

gerbdamos pagrindinius nacionalinius ir tarptautinius dokumentus, kurie garantuoja žmogaus teises – Lietuvos Respublikos Konstituciją, Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, Pagrindinių teisių chartiją, Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją ir kitus;

suvokdamos, kad be efektyvaus žmogaus teisių ir laisvių apsaugos užtikrinimo neįmanomas visavertis Lietuvos visuomenės ir atskirų visuomenės individų vystymasis, bendražmogiškųjų ir demokratinių vertybių sklaida;

pripažindamos, kad žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimas stiprina Lietuvos nepriklausomybę, Lietuvos integravimąsi į Europos Sąjungą ir transatlantinę bendriją;

atsižvelgdamos į geopolitinę situaciją regione ir prieš Lietuvą nukreiptas informacines atakas, kurių tikslas - pakirsti piliečių pasitikėjimą Lietuvos valstybe ir jos partneriais Europos Sąjungoje bei NATO, sukelti piliečių abejonę demokratiškai išrinktomis valdžios institucijomis ir demokratija *per se*, skatinti teisinį nihilizmą ir pilietinį abejingumą;

pripažindamos, nuoseklaus ir kryptingo visuomenės teisinio švietimo svarbą, aktyvų nevyriausybinių sektoriaus atstovų dalyvavimą žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo srityje;

suprasdamos, kad būtina stiprinti žmogaus teisių ir laisvių apsaugos politiką, jos koordinavimą, didinti dėmesį atskiroms visuomenės grupėms, kurių teisės ir laisvės iki šiol

galėjo būti nepakankamai užtikrinamos, skatinti aktyvų visuomenės ir atskirų visuomenės grupių dalyvavimą siekiant užtikrinti žmogaus teises ir laisves;

siekdamos atsakyti į naujus žmogaus teises ir laisves liečiančius iššūkius;

s k e l b i a šį susitarimą:

Fundamentalios teisės

1. Teisė į savo gyvybę:

- 1.1. Teisė į gyvybę yra neliečiama. Partijos sutaria, kad valstybėje negali būti priimti jokie teisės aktai kurie įteisintų žmogaus gyvybės atėmimą valstybės vardu.
- 1.2. Partijos sutaria, kad žmogaus teisė į gyvybę apima jo teisę į eutanaziją sergant nepagydoma liga dėl kurios kyla nepakeliamos kančios ir susitaria palaikyti teisės aktus įteisinančius šią galimybę.

2. Teisė į kūno neliečiamybę:

- 2.1. Teisė į kūno neliečiamybę yra absoliuti. Partijos sutaria, kad valstybėje negali būti priimami jokie teisės aktai, kurie įteisintų medicininių bandymų, galinčius pakenkti žmogaus sveikatai, atlikimą prieš žmogaus valią ar jos nesant.
- 2.2. Partijos sutaria, kad valstybėje negali būti priimami jokie teisės aktai, kurie įteisintų prekybą organais.
- 2.3. Partijos sutaria, kad žmogaus teisė į kūno neliečiamybę apima moters teisę į nėštumo nutraukimą iki įstatymų nustatyto nėštumo laikotarpio ir įsipareigoja į šią teisę nesikėsinti.

Teisės, susijusios su asmeniniu gyvenimu

3. Teisė į privatumą:

- 3.1. Žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas. Partijos sutaria, kad valstybė turi dėti visas reikiamas pastangas užtikrinti žmogaus privatumą virtualioje erdvėje.
- 3.2. Partijos susitaria, kad bet koks informacijos apie privatų asmenį rinkimas ne valstybės registrų tvarkymo tikslais be asmens sutikimo arba be motyvuotos teismo sankcijos yra ir turi likti draudžiamas.

- 3.3. Partijos susitaria, kad valstybė turi peržiūrėti ir griežtinti atsakomybę už asmens duomenų apsaugos pažeidimus, ypač atkreipiant dėmesį į tokius pažeidimus atliekamus su asmens kontaktine informacija bei informacija apie asmens elgesį internete.

4. *Teisė išpažinti bet kurią religiją arba neišpažinti jokios:*

- 4.1. Lietuvoje nėra valstybinės religijos. Valstybė turi nesikišti į religijų savivaldą, o religijos – į valstybės ir savivaldybių valdymą.
- 4.2. Partijos sutaria, kad nei vienai religijai ar jos išpažinėjams negali būti suteikiama jokių privilegijų prieš kitą religiją ar jos išpažinėjus ar žmones, neišpažįstančius jokios religijos.
- 4.3. Partijos susitaria, kad bet koks religinių bendrijų ar bendruomenių atstovų bandymas daryti įtaką valstybės ar savivaldybių valdžios priimamiems sprendimas turi būti laikomas lobistine veikla ir reglamentuojamas atitinkamų teisės aktų.

5. *Teisė kurti šeimą:*

- 5.1. Kiekvienas asmuo turi teisę kurti šeimą Konstitucijos ir įstatymų nustatyta tvarka. Draudžiama versti žmogų kurti šeimą prieš jo valią.
- 5.2. Partijos susitaria, kad valstybė privalo pripažinti visas šeimos formas, kurios neprieštarauja Konstitucijai. Partijos įsipareigoja nesiiimti jokių veiksmų siekiant siaurinti dabar Konstitucijoje įtvirtintą šeimos sampratą.
- 5.3. Partijos sutaria, kad valstybė negali diskriminuoti žmonių iškeldami vieną šeimos modelį kaip viršesnę prieš kitus.
- 5.4. Partijos susitaria, kad tėvystės ir motinystės atostogų tinkamas finansinis aprūpinimas yra valstybės pareiga.
- 5.5. Partijos susitaria visokeriopai skatinti įsivaikinimą ir vaikų globą šeimose bei šeimynose siekiant atsisakyti institucinės vaikų globos.

6. *Teisė į privačią nuosavybę:*

- 6.1. Privati nuosavybė yra Lietuvos ekonomikos pagrindas. Ji yra neliečiama išskyrus įstatymų nustatytus būtinus atvejus.
- 6.2. Teisė į privačią nuosavybę yra neatsiejama nuo pareigos prisidėti prie valstybinių funkcijų išlaikymo. Partijos susitaria, kad įstatymais nustatyti mokesčiai nėra ir negali būti laikomi teisės į privačią nuosavybę pažeidimu.

Teisės, susijusios saugumu

7. Teisė į laisvę:

- 7.1. Kiekvienas žmogus gimsta laisvu ir lygiu. Niekas neturi teisės varžyti kito žmogaus laisvės kitaip nei įstatymu ir tik kai tai yra būtina tam, kad nebūtų pažeistos kitų asmenų teisės ir laisvės.
- 7.2. Partijos susitaria, kad valstybė privalo užtikrinti, jog žmogaus laisvė negali būti aukojama vardan jokių kitų vertybių.
- 7.3. Kiekvienas Lietuvos pilietis turi pareigą ginti Lietuvos Respublikos laisvę ir nepriklausomybę. Partijos sutaria, kad valstybė turi dėti visas galimas pastangas tam, kad niekas negalėtų kėsintis į valstybės laisvę ir nepriklausomybę. Esant tokiam pasikėsinimui, valstybė ir jos piliečiai turi teisę ir pareigą ginti laisvę ir nepriklausomybę.

8. Teisė į saugumą:

- 8.1. Kiekvienas žmogus turi teisę gyventi saugioje aplinkoje.
- 8.2. Partijos sutaria siekti, kad valstybė užtikrintų, jog niekas, pasikėsinęs į kito žmogaus saugumą, neliktų neišaiškintas ir nenubaustas.
- 8.3. Partijos įsipareigoja nuosekliai didinti investicijas į visuomenės saugumą Lietuvoje.

Teisės, susijusios su sveikata

9. Teisė į gydymą ligos ar nelaimės atveju:

- 9.1. Kiekvienas žmogus turi teisę į nemokamą neatidėliotiną sveikatos pagalbą ištikus nelaimei.
- 9.2. Partijos sutaria, kad kiekvienas žmogus, apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, turi teisę į nemokamą visą jam reikalingą gydymą, įskaitant priemones, reikalingas tam gydymui, valstybės ir savivaldybių sveikatos priežiūros įstaigose.
- 9.3. Partijos susitaria siekti, kad valstybė pagal išgales užtikrintų, kad žmogui neatidėliotino gydymo paslaugos būtų prieinamos kuo arčiau jo gyvenamosios vietos.

10. Teisė į sveiką gyvenseną:

- 10.1. Kiekvienas žmogus turi teisę į gyvenimą sveikoje aplinkoje. Žmogus turi teisę reikalauti nutraukti bet kokius veiksmus, kurie kenkia jo sveikatai.

- 10.2. Partijos sutaria, kad niekas negali uždrausti žmogui vartoti jo sveikatai kenkiančius produktus, jei tai nekenkia kitiems žmonėms.
- 10.3. Partijos sutaria, kad valstybė privalo užtikrinti, kad oro tarša nesiektų lygio, kenkiančio žmonių sveikatai.
- 10.4. Partijos sutaria, kad valstybė privalo užtikrinti, kad kiekvienam žmogui būtų laisvai prieinama nemokama aplinka sportavimui prie jo gyvenamosios vietos.
- 10.5. Partijos įsipareigoja visokeriopai skatinti atsinaujinančių energetinių išteklių naudojimą, ekologiškų transporto priemonių ir visuomeninio transporto plėtrą, atliekų rūšiavimą.
- 10.6. Partijos sutaria, kad alkoholio, tabako ir kitų sveikatai kenkiančių produktų reklamos ribojimas yra itin svarbus siekiant gerinti žmonių sveikatos būklę Lietuvoje.

Socialinės teisės

11. Teisė į darbą:

- 11.1. Valstybė negali versti žmogaus dirbti išskyrus privalomą darbą karo ar nepaprastosios padėties atveju ir privalomą darbą skiriamą už įstatymų pažeidimus.
- 11.2. Partijos susitaria visomis išgalėmis siekti, kad kiekvienas norintis dirbti žmogus galėtų gauti darbą.
- 11.3. Partijos sutaria, kad Valstybė privalo užtikrinti žmogui pragyvenimo šaltinį netekus darbo iki jis jį susiras.
- 11.4. Partijos susitaria panaikinti bet kokią vienos rūšies dirbančiųjų diskriminavimą kitų dirbančiųjų atžvilgiu, nesvarbu, ar jie dirbtų pagal darbo sutartis, verstųsi individualia veikla ar pan., mokestine ir socialinių garantijų prasme.
- 11.5. Partijos susitaria, kad valstybė privalo imtis priemonių siekdama žmonių, sukūrusių jaunas šeimas, visiško užimtumo.

12. Teisė į mokslą:

- 12.1. Valstybė garantuoja nemokamą ikimokyklinį ir mokyklinį ugdymą valstybinėse ir savivaldybių ugdymo įstaigose.
- 12.2. Partijos susitaria, kad Valstybė privalo užtikrinti, jog kiekvienas pagal savo gebėjimus galintis įgyti aukštąjį išsilavinimą žmogus galėtų jo siekti nepriklausomai nuo jo ar jo artimųjų finansinės padėties.
- 12.3. Partijos įsipareigoja visokeriopai skatinti neformalųjį švietimą teikiamą nevyriausybiniuose organizacijose.

13. Teisė į savo kultūros puoselėjimą:

- 13.1. Partijos susitaria, kad kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis, nepriklausomai nuo to tautybės, turi teisę puoselėti savo tautos kultūrą Lietuvoje.
- 13.2. Partijos susitaria siekti, kad visi Lietuvos Respublikos piliečiai turėtų teisę rašyti savo asmenvardžius orinalo kalba lotyniškais rašmenimis.
- 13.3. Partijos susitaria, atsižvelgiant į valstybės galimybes, užtikrinti tautinių bendrijų atstovams siekti išsilavinimo Lietuvos Respublikoje savo gimtąja kalba.

Pilietinės ir politinės teisės

14. Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą:

- 14.1. Partijos įsipareigoja užtikrinti, kad valstybė rūpintųsi ir puoselėtų teismų ir ikiteisminio tyrimo institucijų nepriklausomumą ir profesionalumą.
- 14.2. Partijos susitaria, kad valstybė privalo garantuoti nepasiturintiems žmonėms nemokamą teisinę pagalbą.
- 14.3. Partijos susitaria nuosekliai didinti teismų atvirumą visuomenei.
- 14.4. Partijos susitaria kryptingai siekti mažesnio bylų skaičiaus nagrinėjimo teismuose ypatingą dėmesį skiriant mediacijos ir ikiteisminio ginčų sprendimo plėtrai.
- 14.5. Partijos pripažįsta, kad asmenų, kuriems yra atimta laisvė, skaičius Lietuvoje yra nepagrįstai didelis ir susitaria tobulinant teisinę bazę siekti plėsti su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes.

15. Teisė į taikius susirinkimus:

- 15.1. Partijos įsipareigoja įtvirtinti įstatymuose pareikštinę, o ne leidiminę, taikių susirinkimų teisę.
- 15.2. Partijos susitaria, kad valstybė visada turi užtikrinti taikių ir prieš Konstitucinę santvarką nenukreiptų susirinkimų dalyvių saugumą.

16. Asociacijų laisvė:

- 16.1. Partijos įsipareigoja puoselėti ir plėtoti asociacijų laisvę Lietuvos Respublikoje.
- 16.2. Niekas negali būti verčiamas jungtis į asociacijas ar kitokias organizacijas prieš jo valią.

17. Teisė nebūti diskriminuojamam:

- 17.1. Partijos susitaria, kad nepalaikys jokių teisės aktų, kurie galėtų kelti žmonių diskriminavimo dėl lyties, amžiaus, šeiminės padėties, rasės, tautybės, seksualinės orientacijos, negalios, finansinės padėties ar kitų aspektų, pavojų.
- 17.2. Partijos susitaria, kad vienodą darbą dirbančių moterų ir vyrų darbo užmokesčio suvienodinimas yra valstybės pareiga ir prioritetas.
- 17.3. Partijos susitaria, kad pažeidžiamų visuomenės grupių (moterų, tautinių mažumų, jaunimo, seksualinių mažumų, neįgaliųjų ir kitų) pozityvi diskriminacija yra galima jei tai galėtų padėti žmonėms, priklausantiems šioms visuomenės grupėms.

18. Teisė į laisvus rinkimus:

- 18.1. Partijos susitaria, kad laisvi ir lygūs rinkimai yra demokratijos pagrindas ir įsipareigoja netoleruoti jokių rinkimų įstatymų pažeidimų savo ir savo narių veikloje.
- 18.2. Partijos, atsižvelgdamos į demografines tendencijas, pripažįsta jaunimo dalyvavimo rinkimuose svarbą, todėl susitaria mažinti pasyviosios rinkimų teisės amžiaus limitą: savivaldybių tarybų rinkimuose iki 18 metų, Seimo rinkimuose iki 21 metų.

19. Migracijos teisė:

- 19.1. Partijos susitaria nepritarti jokiems pasiūlymams kurie apsunkintų Lietuvos piliečių teisę išvykti iš Lietuvos ar pasirinkti gyvenamąją vietą bet kur Lietuvos Respublikoje.
- 19.2. Partijos susitaria siekti lengvinti atvykimo apsigyventi į Lietuvos Respubliką sąlygas darbingiems trečiųjų šalių piliečiams ir jų šeimoms.

20. Teisė į pilietybę:

- 20.1. Partijos sutaria, kad Lietuvos Respublikos pilietybė privalo būti suteikta visiems to pageidaujantiems lietuviams pagal kilmę nepriklausomai nuo kitų jų turimų pilietybių ir todėl susitaria siekti atitinkamų Konstitucijos ir įstatymų pakeitimų.

Žmogaus teisių skatinimo ir gynimo veikla

21. Partijos susitaria skirti ypatingą dėmesį žmogaus teisių skatinimo veiklai, kuri pasireiškia per:
 - 21.1. teisinį moksleivių, studentų ir kitų asmenų švietimą;
 - 21.2. kryptingą žmogaus teisių gynimo srityje veikiančių nevyriausybinų organizacijų veiklos finansavimo didinimą;
 - 21.3. renginių žmogaus teisių tematika organizavimą Lietuvos regionuose;

- 21.4. dėmesio į žmogaus teisių svarbą atkreipimą valdžios institucijų ir atstovų veikloje ir pasisakymuose;
- 21.5. socialinę reklamą, skirtą žmogaus teisių skatinimui.
- 22. Partijos susitaria nuosekliai tobulinti žmogaus teisių gynimo sistemą Lietuvoje:
 - 22.1. vystyti skundų dėl žmogaus teisių pažeidimo nagrinėjimo sistemą;
 - 22.2. skirti didesnę dėmesį žmonių informavimui apie pažeistų teisių gynimo būdus;
 - 22.3. siekti, kad kiekvienam asmeniui jo teisių gynimo būdai būtų suprantami, prieinami, greitai pasiekiami ir paprasti.

Baigiamosios nuostatos

- 23. Šis nacionalinis susitarimas galioja iki 2020 m. pabaigos ir bus įgyvendinamas nuolatinėje valstybės institucijų veikloje ir priimant reikiamus teisės aktus, neatsižvelgiant į rinkimų ciklus, kampanijas, rezultatus ir politinės valdžios pasikeitimą.
- 24. Kartą per metus Lietuvos Respublikos Seime plenarinio posėdžio metu bus surengta diskusija apie Lietuvos Respublikos pažangą, užtikrinant žmogaus teises ir laisves.
- 25. Lietuvos Respublikos Vyriausybė šio susitarimo galiojimo laikotarpiu kartu su Susitarimą pasirašiusių partijų deleguotais atstovais kiekvienais metais, prieš nacionalinio biudžeto patvirtinimą, svarstys ir įvertins šio susitarimo vykdymo eigą.

Susitariančiųjų partijų vardu:

Lietuvos socialdemokratų partija	XXXXXXXXXX
Darbo partija	XXXXXXXXXX
Tėvynės Sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partija	XXXXXXXXXX
Partija „Tvarka ir teisingumas“	XXXXXXXXXX
Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	XXXXXXXXXX
Partija „Drąsos kelias“	XXXXXXXXXX
Lietuvos lenkų rinkimų akcija	XXXXXXXXXXXXXXXXXX